

Технології навчання фізичної культури

УДК 377.37

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ

Валерій Гушин¹, Микола Корчагін², Олег Ольховий¹, Ігор Приходько³

¹Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків, Україна;

²Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, fomakolya75@gmail.com;

³Харківський фаховий коледж спорту, м. Харків, Україна, igorprihodko307@gmail

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2025-03-09-14>

Анотації

Актуальність. Заклади фахової передвищої освіти спортивного профілю здійснюють підготовку майбутніх фахівців у сфері фізичної культури й спорту. Спеціалізована фахова передвища освіта спортивного спрямування передбачає засвоєння освітньої програми з відповідного виду спорту з метою набуття комплексу професійних компетентностей, формування та розвитку індивідуальних здібностей здобувача освіти паралельно з поглибленим оволодінням спеціалізацією в обраному виді спорту. Проблема організації освітнього процесу на рівні фахової передвищої освіти є актуальною для сфери фізичної культури й спорту. **Мета дослідження** – визначити сучасні підходи до вдосконалення фахової передвищої освіти спортивного профілю. **Методи та організація дослідження.** Для реалізації поставленої мети використано теоретичні методи дослідження: узагальнення нормативно-правових актів, аналіз наявних науково-методичних джерел, синтез та індукцію. **Результати дослідження.** Основою сучасної системи освіти є процес постійного вдосконалення загальних і професійних компетентностей здобувачів. Основним із підходів до вдосконалення системи професійної освіти є компетентнісний підхід, який передбачає формування професійної компетентності, тобто динамічної сукупності фахових знань, умінь і навичок, які відображають теоретичну, практичну й методичну підготовленість, а також їх здатність до творчої реалізації в різних соціальних ситуаціях практичної професійної діяльності. Сучасна підготовка фахівця з виду спорту потребує підвищення рівня практичної орієнтованості навчання, що реалізовується в процесі підготовки за рахунок упровадження професійно орієнтованого підходу. У рамках упровадження особистісно орієнтованого підходу можливе фокусування тренувального процесу здобувача фахової передвищої освіти спортивного профілю на поступовому зростанні рівня спортивної майстерності та успішності виступів на змаганнях. **Висновок.** Основними сучасними підходами до вдосконалення фахової передвищої освіти спортивного профілю доцільно визначити компетентнісний, професійно орієнтований та особистісно орієнтований підходи.

Ключові слова: фізична культура і спорт, фахова передвища освіта спортивного профілю, підготовка фахівців.

Valeryi Gyshchyn, Mukola Korchagin, Oleh Olkhovyi, Igor Prykhodko. Designation the Approaches to Improve Professional Pre-Higher Education of The Sports Profile. Professional pre-higher education Institutions of the sports profile prepare future specialists in the field of physical culture and sports. Specialized professional pre-higher education in sports involves mastering an educational program in a relevant sport in order to acquire a set of professional competencies, forming and developing the individual abilities of the student in a parallel with in-depth mastering the specialization in the chosen sport. The problem of organizing the educational process at the level of professional pre-higher education is actual for the sphere of physical culture and sports. **The Aim of the Study** is to designate the approaches to improve professional pre-higher education of the sports profile. **Research Methods and Organization.** To achieve the set goal, theoretical research methods were used: generalization of regulatory legal acts, analysis of available scientific and methodological sources, synthesis and induction. **Research Results.** The basis of the modern education system is the process of constant improvement of the general and professional competencies of students. The main key approach to improve the professional pre-higher education system is the competency-based

approach, which involves the formation of professional competence, that is, a dynamic set of professional knowledge, skills and abilities that reflect theoretical, practical and methodological preparedness, as well as the ability to creatively implement them in various social situations of practical professional activity. Modern training of a sports specialist requires an increase in the level of practical orientation of training, which is implemented in the training process through the actualization of a professionally oriented approach. As part of the implementation of a personality-oriented approach, it is possible to focus the training process of a student of professional pre-higher education of the sports profile on the gradual increase in the level of sportsmanship and the success of performances in competitions. **Conclusion.** The main modern approaches to improve the professional pre-higher education of the sports profile are competency-based, professionally-oriented, and personally-oriented approaches.

Key words: physical culture and sports, professional pre- higher education of the sports profile, training of specialists.

Вступ. Відповідно до новітніх законодавчих актів фахова передвища освіта є складовою частиною національної системи освіти та посідає місце між повною середньою та вищою освітою [14]. Заклади фахової передвищої освіти спортивного профілю (фахові коледжі спорту) здійснюють підготовку майбутніх фахівців у сфері фізичної культури й спорту [13]. Спеціалізована фахова передвища освіта спортивного спрямування (так само, як і мистецького та військового спрямувань) займає окреме місце в системі фахової передвищої освіти. Вона передбачає засвоєння освітньої програми з відповідного виду спорту з метою набуття комплексу професійних компетентностей у галузі фізичної культури й спорту, формування та розвитку індивідуальних здібностей особи, поглибленого оволодіння спеціалізацією в обраному виді спорту [14]. Рівнем фахової передвищої освіти передбачено «здатність особи виконувати типові спеціалізовані завдання в окремій галузі професійної діяльності або в процесі навчання, що потребує застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов» [15]. Станом на кінець 2025 р. в науковій літературі майже відсутні дослідження особливостей підготовки фахівців фізичної культури й спорту на рівні фахової передвищої освіти.

Мета дослідження – визначити сучасні підходи до вдосконалення фахової передвищої освіти спортивного профілю.

Матеріал та методи дослідження. Для реалізації поставленої мети застосовано теоретичні методи дослідження, як-от: узагальнення нормативно-правових актів, аналіз наявних науково-методичних джерел, синтез та індукція. У процесі узагальнення нормативно-правових актів з'ясовано законодавчі засади організації фахової передвищої освіти спортивного профілю. Аналіз науково-методичних джерел визначив напрями наукових розвідок із питань удосконалення освітнього процесу на етапі фахової передвищої освіти. Метод наукового синтезу дав змогу поєднати наукові знання щодо напрямів удосконалення освітнього процесу з метою створення цілісного уявлення про фахову передвищу освіту спортивного профілю як предмету пізнання. За допомогою індукції отримано логічні висновки на основі аналізу наявних фактів щодо напрямів удосконалення процесу підготовки фахівців фізичної культури й спорту на етапі фахової передвищої освіти.

Результати дослідження. Прийняття нормативно-правових актів щодо вдосконалення системи освіти започаткували наукові дослідження, які стосувалися вивчення пріоритетних напрямів розвитку фахової передвищої освіти для забезпечення потреб держави і здобувачів освіти. Фахова передвища освіта в Україні зазнала найбільших структурно-змістовних змін, у порівнянні з вищою та професійною освітою [18]. Реформа професійно-технічних і спеціалізованих училищ надала їм право підготовки здобувачів із рівнем фахової передвищої освіти – молодших фахових бакалаврів. За свідченням С. Сисоєвої та О. Уваркіної, рівень фахової передвищої освіти передбачає аналітичну, організаційну й методичну діяльність, що відрізняє його від рівня професійно-технічної освіти [19]. В. Супрун та В. Максимчук у своїх наукових працях висвітили питання відповідності системи управління фаховою передвищою освітою тим завданням, що перед нею поставлені [20]. Проблему організації освітнього процесу в сучасних закладах фахової передвищої освіти вивчали науковці Т. Равчина й Г. Шемелюк [17]. Дослідниками також запропоновано основні напрями оптимізації та стратегію децентралізації у сфері професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах [21].

Проблема організації освітнього процесу на рівні фахової передвищої освіти є актуальною також для сфери фізичного виховання й спорту. Відповідно до сучасних нормативно-правових актів [13, 14, 15] основним напрямом педагогічної діяльності спеціалізованих закладів спортивного профілю є відбір, навчання та виховання здібних й обдарованих дітей для формування резерву збірних команд

країни [10, 12]. Водночас у зазначених закладах здобувачі фахової передвищої освіти поєднують навчально-тренувальний процес з обраного виду спорту із засвоєнням відповідних освітньо-професійних програм у галузі фізичної культури й спорту [3].

Серед сучасних науково-методичних джерел існує доволі значна частина публікацій, які стосуються теоретико-методологічних основ професійної підготовки фахівців фізичної культури й спорту. Дослідники стверджують, що основою сучасної освіти є процес постійного вдосконалення загальних і професійних компетентностей та кваліфікацій [21]. Зазначається, що основним із підходів до вдосконалення системи професійної освіти є компетентнісний підхід, що передбачає формування професійної компетентності, тобто сукупності фахових знань, умінь і навичок, які відбивають теоретичну, практичну та методичну підготовленість і здатність до творчої реалізації в різних соціальних ситуаціях практичної професійної діяльності.

Водночас компетентнісний підхід не відкидає важливості засвоєння традиційних знань, умінь і навичок, адже вони продовжують відігравати значну роль у професійній діяльності фахівця. Сучасна підготовка фахівця з видів спорту потребує не тільки оновлення теоретичного складника, але й підвищення рівня практичної орієнтованості навчання, що доволі актуально для рівня фахової передвищої освіти [3]. Зазначене можливо реалізувати в процесі підготовки за рахунок упровадження професійно орієнтованого та особистісно орієнтованого підходів.

Суть професійно орієнтованого підходу полягає в інтеграції академічних дисциплін із компонентами професійної підготовки. Цей підхід є оптимальним для формування стійких професійних компетентностей і забезпечення системного зв'язку між теоретичними знаннями та специфікою майбутньої професійної діяльності.

У сучасній педагогічній науці виокремлюють такі технології професійно орієнтованого навчання:

- ігрові технології, засновані на застосуванні навчально-рольових імітаційних ігор;
- проєктні технології, що дають змогу здобувачам освіти самостійно конструювати й застосовувати власні професійні та практично орієнтовані навички;
- евристичні технології навчання, що створюють педагогічні умови для організації продуктивних процесів мислення, які приводять до інтенсифікації процесу генерування ідей;
- технології контекстного навчання, які дають змогу подолати головне протиріччя сучасної системи професійної освіти [9].

Особистісно орієнтований підхід характеризується тим, що зміщує фокус освітнього процесу на здобувача освіти, його внутрішні стимули й напрями розвитку. Такий підхід кардинально змінює роль навчання, перетворюючи його на самостійну пізнавальну діяльність студентів, які за підтримки педагога виконують навчальні та професійні завдання. За твердженням науковців, перевагами особистісно орієнтованого підходу є, передусім, увага до внутрішнього світу здобувача освіти, розвиток особистості майбутнього фахівця, пошук нових методів, форм і засобів навчання [16].

Особистісно орієнтований підхід є провідним для створення індивідуальної траєкторії здобувача освіти. У рамках упровадження особистісно орієнтованого підходу можливе фокусування тренувального процесу здобувача фахової передвищої освіти спортивного профілю на поступовому зростанні рівня спортивної майстерності та успішності виступів на змаганнях [11].

Дискусія. Поряд з інноваційними перевагами існування фахової передвищої освіти дослідники В. Радкевич, П. Лузан і Т. Пашенко відзначають наявність певної кількості ключових проблем зазначеної освітньої галузі [18]. До них відносять недосконали стандартизацію підготовки, низьку якість освітньо-професійних програм закладів фахової передвищої освіти й відсутність стандартів оцінювання професійних кваліфікацій випускників закладів фахової передвищої освіти. До зазначеного додаються відсутність узгодженої системи формування переліку компетентностей випускника та недосконала шкала оцінювання навчальних досягнень студентів [18].

На сьогодні компетентнісний підхід вважається парадигмальним у системі професійної освіти й визначається спрямованістю освітнього процесу на формування професійної компетентності [6]. Проте наявні педагогічні дослідження доводять необхідність формування також загальнолюдських, загальнонаукових, загальнопрофесійних, фахових, функціональних та особистісних компетентностей [2]. З іншого боку, І. Луценко, Ю. Коновал, М. Буренко вважають, що для вдосконалення процесу професійної підготовки тренерів і фахівців у галузі фізичної культури й спорту не варто обмежуватися лише принципами компетентнісного підходу [8]. Вони зазначають про існування певних проблемних питань реалізації компетентнісного підходу в підготовці фахівців сфери фізичної

культури та спорту: невідповідність теоретичної підготовки реаліям професійного спорту, відсутність адаптації навчальних програм до розвитку інноваційних технологій у спорті, недостатню практичну орієнтацію навчання, відсутність мультидисциплінарності й обмежені можливості для розвитку «м'яких навичок» (soft skills) [8].

Дослідження В. Овчаренка доводять здатність професійно орієнтованого підходу розвивати креативність здобувачів освіти [9]. До переваг професійно орієнтованого підходу в навчанні майбутніх фахівців фізичної культури й спорту дослідники відносять практичну спрямованість навчання, підвищення мотивації студентів, розвиток соціальних, комунікативних, організаційних та управлінських компетентностей, спрощення адаптації до професійної діяльності [10]. Водночас професійно орієнтований підхід передбачає наявність загрози звуження спеціалізації підготовки й швидким «застаріванням» професійних знань [4].

Незважаючи на те, що основні теоретичні положення особистісно орієнтованого підходу в навчанні сформульовані понад тридцять років тому, вони залишаються актуальними в сучасній фаховій передвищій освіті. У контексті підготовки фахівців фізичної культури та спорту, де успіх значною мірою залежить від мотивації, саморегуляції й індивідуальних фізичних даних, цей підхід є особливо значущим [5]. За твердженням А. Адамової, особистісно орієнтований підхід є основою створення в навчальному закладі освітньо-виховного середовища, організації педагогічно доцільного вербального та невербального спілкування й високої педагогічної майстерності викладацького колективу [1]. З іншого боку, на думку С. Кондратюка, такий підхід призводить до ускладнення системи оцінювання знань і навичок здобувачів освіти через необхідність урахувати індивідуальні особливості траєкторій навчання. Відхід від стандартних тестів у подальшому це може створювати проблеми з об'єктивністю та прозорістю оцінювання результатів навчання [5]. Проте більшість дослідників погоджуються з твердженням, що особистісно орієнтований підхід у навчанні майбутніх фахівців фізичної культури й спорту є потужним інструментом для розвитку професійної майстерності, мотивації та самостійності [1, 4, 5, 6].

Висновок. Основними сучасними підходами до вдосконалення фахової передвищої освіти спортивного профілю доцільно визначити компетентнісний, професійно орієнтований та особистісно орієнтований підходи.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки планується спрямувати на дослідження особливостей підготовки здобувачів фахової передвищої освіти спортивного профілю за спеціалізацією «Футбол».

Джерела та література

1. Адамова А. М. Впровадження особистісно орієнтованої моделі навчально-виховного процесу. *Управління школою*: наук.-метод. журн. 2008. № 11. С. 2–12.
2. Гайдук О. Професійна компетентність педагогів фізичного виховання. *Проблеми освіти*. 2015. № 82. С. 53–58.
3. Гушин В. М., Приходько І. В., Корчагін М. В. [та ін.]. Особливості організації фахової передвищої освіти спортивного спрямування. *Педагогічна Академія: наук. записки*. (17). 2025. doi.org/10.5281/zenodo.15454093.
4. Єрмаков С. С. Проблеми та перспективи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2017. № 6. С. 34–39.
5. Кондратюк С. М. Особистісно орієнтований підхід у фізичному вихованні студентів вищих навчальних закладів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 1(110). С. 122–126.
6. Криштанович С. Формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів: наукові підходи. *Професійна педагогіка*. 2017. № 14. С. 44–50. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2017.14.44-50>.
7. Курок Р. Тенденції розвитку фахової передвищої освіти в сучасних умовах. *Професійна педагогіка*. 2021. 1(22). С. 41–48. doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.41-48.
8. Луценко І. М., Коновал Ю. М., Буренко М. С. Професійна підготовка тренерів та фахівців у галузі фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України: сучасні підходи та виклики. *Академічні візії*. Вип. 2024/37. doi.org/10.5281/zenodo.14056764.
9. Овчаренко Л. Р. Цілі та принципи професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. № 61. С. 196–200.

10. Приходько І., Корчагін М., Ольховий О. Дослідження рівня спортивної майстерності учнів ліцею спортивного профілю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2024. Вип. 10(183). С. 188–194. doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).35.
11. Приходько І., Ольховий О., Корчагін М. Дослідження фізичного стану учнів 10-х класів ліцею спортивного профілю. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2024. № 2 (66). С. 15–22.
12. Приходько І., Ольховий О., Корчагін М. Зміни у фізичній підготовленості учнів ліцею спортивного профілю. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2024. Вип. 29(2). С. 83–90. doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29(2).
13. Про затвердження положення про заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 1999 р. № 2061. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2061-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.04.2025).
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
15. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 30. Ст. 119. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
16. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 436 с.
17. Равчина Т., Шемелюк Г. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2019. № 34. С. 198–208.
18. Радкевич В. О., Лузан П. Г., Пашенко Т. М. Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4(2). С. 1–12. doi.org/10.37472/v.naes.2022.4209.
19. Сисоєва С. О., Уваркіна О. Є. Фахова передвища освіта в Україні: теоретичні та методичні засади розвитку. Київ: Освіта України, 2021. 212 с.
20. Супрун В. В., Максимчук В. В. Децентралізація та оптимізація управління професійною (професійно-технічною) і фаховою передвищою освітою України. *Вісник післядипломної освіти*. 2017. Вип. 4/5(33/34). С. 60–92.
21. Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичного виховання і спорту: кол. моногр. / за голов. ред. О. В. Отравенко; авт. кол.: Л. В. Зубченко, О. В. Ливацький, С. Ю. Ливацька, Н. П. Мартинова, О. В. Отравенко, О. І. Соколенко, О. Д. Шинкарьова, С. І. Шинкарьов. Полтава: Держ. закл. «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2023. 216 с.

Reference

1. Adamova, A. M. (2008). Vprovadzhennia osobystisno oriientovanoi modeli navchalno-vykhovnoho protsesu [Implementation of a personally oriented model of the educational process]. *Upravlinnia shkoloiu: Naukovo-metodychnyi zhurnal*, 11, 2–12 (in Ukrainian).
2. Haiduk, O. (2015). Profesiina kompetentnist pedahohiv fizychnoho vykhovannia [Professional competence of physical education teachers]. *Problemy osvity*, 82, 53–58 (in Ukrainian).
3. Gyshchyn, V., Prykhodko, I., Korchagin, M., & Olkhovyi, O. (2025). Organization Peculiarities of Professional Pre-Higher Education in Sports. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, (17). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15454093> (in Ukrainian).
4. Iermakov, S. S. (2017). Problemy ta perspektyvy profesiinoyi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia [Problems and prospects of professional training of future physical education specialists]. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 6, 34–39 (in Ukrainian).
5. Kondratyuk, A. Yu. (2019). A personally oriented approach in physical education of students of higher educational institutions. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University. Series 15*, 1(110), 122–126. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1\(110\).12](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.1(110).12) (in Ukrainian).
6. Kryshchanovych, S. (2018). Formation of Professional Competence of Future Sports Managers. *Scientific Approaches. Professional Pedagogics*, 14, 44–50. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2017.14.44-50> (in Ukrainian).
7. Kurok, R. (2021). Trends In The Development Of The Professional Pre-Higher Education In The Modern Conditions. *Professional Pedagogics*, 1(22), 41–48. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.41-48> (in Ukrainian).
8. Lutsenko, I., Konoval, Yu., Burenko, M., (2024). Professional Training of Coaches and Specialists in the Field of Physical Culture and Sports in Higher Education Institutions of Ukraine: Modern Approaches and Challenges. *Academic Visions*, (37). doi.org/10.5281/zenodo.14056764 (in Ukrainian).

9. Ovcharenko, L. (2028). Goals and principles of professionally-oriented English language leaning of students of non-linguistic specialias. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University. Series 5*, 61, 196–200 (in Ukrainian).
10. Prykhodko, I., Korchagin, M., & Olkhovyi, O. M. (2024). The level of sportsmanship of pupils of the sports profile lyceum. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University. Series 15*, 10(183), 188–194. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).35](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).35) (in Ukrainian).
11. Prykhodko, I., Olkhovyi, O., & Korchagin, M. (2024). Study of the Physical Condition of 10th Graders of the Sports Profile Lyceum. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2(66), 15–22. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2024-02-15-22> (in Ukrainian).
12. Prykhodko, I., Olkhovyi, O., & Korchagin, M. (2024). Physical fitness analysis of sports profile lyceum pupils. *Bulletin of the Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University. Physical Education, Sport and Human Health*, 29(2), 83–90. [doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29\(2\)](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29(2)) (in Ukrainian).
13. Pro zatverdzhennia polozhennia pro zaklad spetsializovanoi osvity sportyvnoho profilu iz spetsyfichnymy umovamy navchannia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 lystopada 1999 r. № 2061. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2061-99-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
14. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, № 38–39, 380. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (in Ukrainian).
15. Pro fakhovu peredvyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2019 № 2745-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 30, 119. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (in Ukrainian).
16. Profesiina pedahohichna osvita: osobystisno oriietovanyi pidkhid: monohrafiia (2012). [Implementation of a personally oriented model of the educational process] / za red. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 436 p. (in Ukrainian).
17. Ravchyna, T. ta Shemeliuk, H. (2019). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v systemi fakhovoi peredvyshchoi osvity u vymiri zakonodavchyykh zmin [Organization of the educational process in the system of professional pre-higher education in the terms of legislative changes]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna [Bulletin of Lviv University. The series is pedagogical]*, 34, 198–208 (in Ukrainian).
18. RadkevychV., Luzan, P., & Pashchenko, T. (2022). Vocational pre-tertiary education: an analytical review of efficiency. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 4(2), 1–12. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4209> (in Ukrainian).
19. Sysoieva, S. O., Uvarkina, O. Ye. (2021). Fakhova peredvyshcha osvita v Ukraini: teoretychni ta metodychni zasady rozvytku [Professional pre-higher education in Ukraine: theoretical and methodological principles of development]. Kyiv: Osvita Ukrainy, 212 (in Ukrainian).
20. Suprun, V. V., Maksymchuk, V. V. (2017). Detsentralizatsiia ta optymizatsiia upravlinnia profesiinoiu (profesiino-tekhnichnoiu) i fakhovoiu peredvyshchoiu osvitoiu Ukrainy [Decentralization and optimization of management of vocational (vocational and technical) and professional pre-higher education in Ukraine]. *Visnyk pislidyplomnoi osvity*, vyp. 4/5(33/34), 60–92 (in Ukrainian).
21. Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia i sportu [Modern trends and prospects for the development of physical education and sports]: kolektyvna monohrafiia / za hol. red. O. V. Otravenko; avt. kol.: L. V. Zubchenko, O. V. Lyvatskyi, S. Yu. Lyvatska, N. P. Martynova, O. V. Otravenko, O. I. Sokolenko, O. D. Shynkarova, S. I. Shynkarov (2023). Poltava: Derzhavnyi zaklad «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka», 216 p. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 16.09.2025 р.